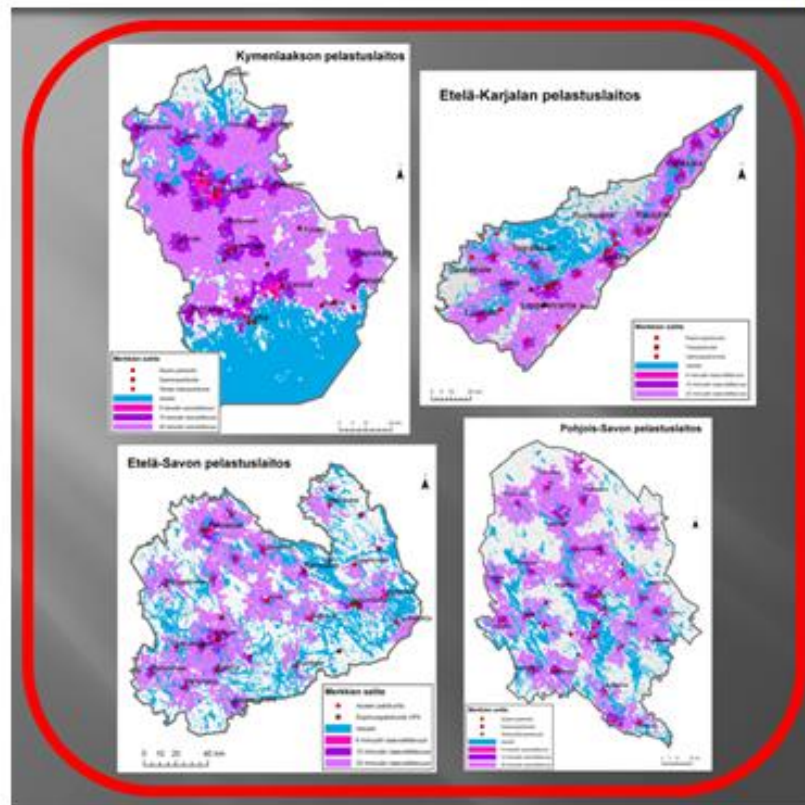

Pelastustoimen palvelujen saavutettavuus
Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, sekä Etelä-
Karjalan pelastuslaitosten alueilla nyt ja
tulevaisuudessa

2013

- Väestö ikääntyy ja alueelle muuttaa yhä enemmän ulkomaalaisia.
- Aluerakenteen muutoksessa asutus levittäytyy kaupunkikeskuksia ympäröiviin kuntiin uusille alueille ja keskustaaajamissa rakentaminen tiivistyy.
- Myös loma-asuntojen määrän kasvu on ollut voimakasta alueen kunnissa viime vuosikymmeninä, samoin kuin niiden lisääntynyt ympärivuotinen käyttö.
- Venäjältä suuntautuva kauttakulku- ja ostosmatkailu ovat Itä- ja Kaakkois-Suomessa lisääntyneet viime vuosina räjähdysmäisesti ja tämä on vaikuttanut mm. liikenteen kasvuun ja liikenneonnettomuusriskien lisääntymiseen.
- On myös huomioitava että mahdollisella ilmastonmuutoksella voi myös olla tulevaisuudessa arvaamattomat seuraukset mm. lisääntyvien tulvien tai äärimmäisten sääolosuhteiden muodossa.
- Teknologian kehittymisen myötä on varauduttava myös sen lisääntyneeseen väärinkäyttöön ja huomioitava mahdollisesti uudentyyppiset turvallisuusriskit.
- Poliittis-hallinnolliset ja taloudelliset rakenteet voivat äkisti muuttua ja vaikuttaa alueiden toimintoihin merkittävästi.

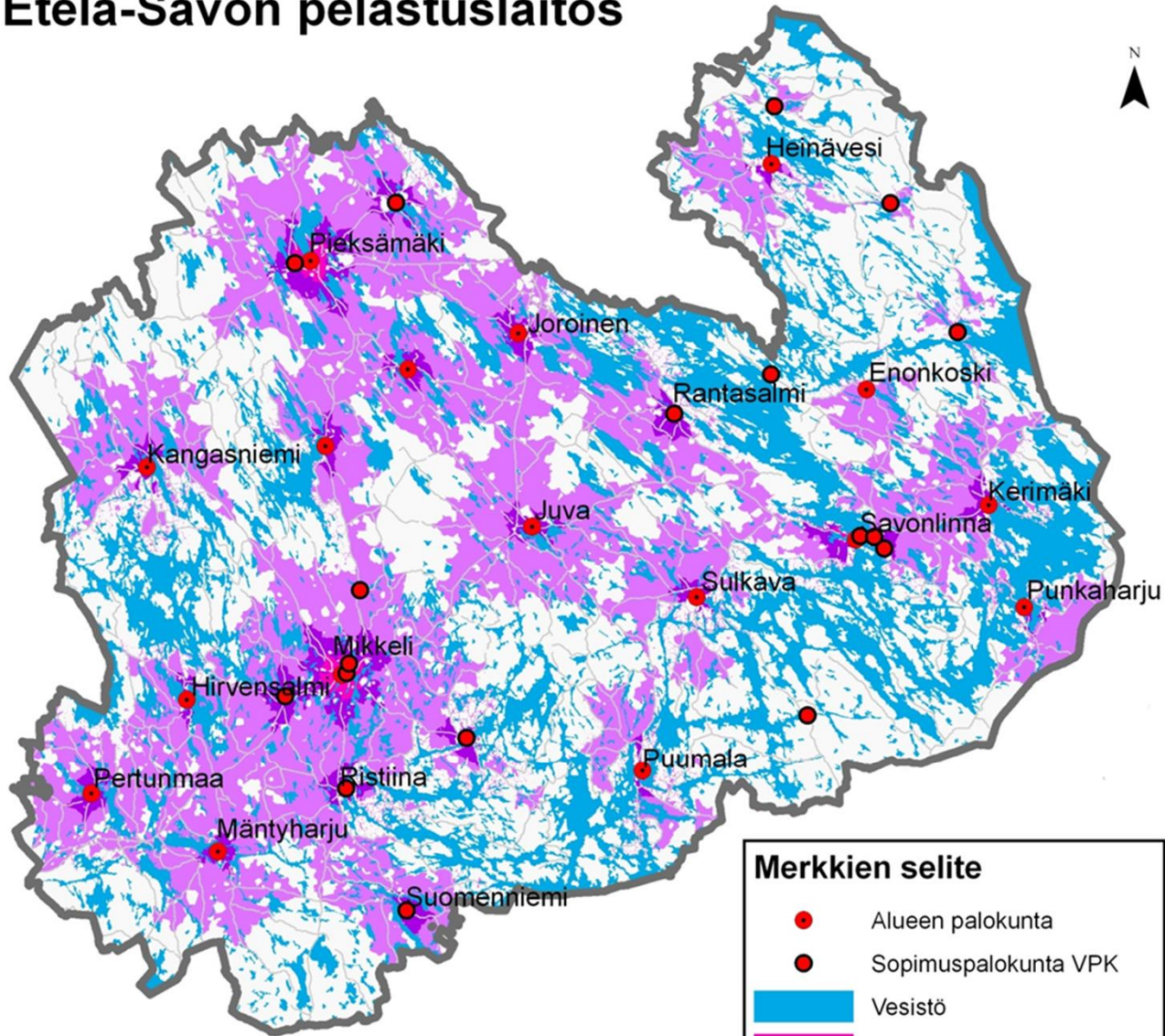
- Kattavan ja tehokkaan pelastustoimen palvelujen saatavuuden turvaamiseksi on alueellisten pelastuslaitosten ennakoitava ja varauduttava näihin uusiin riskitekijöihin ja tämä voidaan saavuttaa muodostamalla kattava kokonaiskuva pelastuslaitosten nykyhetken pelastustoimen palvelujen toiminnasta sekä tutkimalla aluerakenteita, jossa pelastuslaitokset toimivat.
- Ymmärtämällä nykyhetken pelastustoimen palvelujen toimintaa ja tutkimalla aluerakenteen muutoksia, voidaan muodostaa käsitys tulevaisuuden pelastuspalvelujen näkymistä ja tarpeista tietyllä alueella.

- Maakunnissa on käynnissä aluerakenteen polarisoituminen, jossa voimakkaasti kehittyvissä kuntien kasvukeskuksissa pelastustoimen palvelujen kysyntä tulee kasvamaan ja näillä alueilla pelastustoimen on reagoitava tulevaan kysynnän kasvuun.
- Samalla kuitenkin kuntien harvaan asutuilla alueilla aktiivi-ikäisten väestön määrä pienenee ja jäljelle jäävä väestö ikääntyy.
- Lisäksi Suomen kunnissa on meneillään voimakas kunta- ja palvelurakennemuutos, jolla voi olla omat vaikutuksensa tutkimusalueen kuntien julkisten palvelujen toimintoihin tulevaisuudessa.

- vaatimusten mukaista palvelutasoa on vaikea ylläpitää ilman pelastustoimen resurssien järjeistämistä.
- tutkimuksessa pyritään selvittämään Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, sekä Etelä-Karjalan maakuntien pelastustoimen nykyinen järjestely ja niiden riittävyys sekä tekemään arvio tulevaisuuden tarpeista huomioimalla väestö- ja aluerakenteessa tapahtuvat muutokset.
- tutkimus hyödyntää maantieteen aluetutkimuksen keinoja, jossa tietyn alueen toimintojen selvittämisen kautta pyritään alueelliseen synteisiin, niiltä osin kuin se on oleellista kyseessä olevan tutkimusongelman ratkaisemiseksi.
- tutkimuksen tarkoituksena on antaa suuntaviivoja ratkaistaessa Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, sekä Etelä-Karjalan pelastuslaitosten pelastustoimen palvelujen saavutettavuuteen liittyviä kysymyksiä ja toimia tukena tehtäessä päätöksiä tutkimusalueen pelastuslaitosten pelastustoimen palvelujen organisoinnista tulevaisuudessa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla suhteessa tulevaisuuden aluerakenteessa mahdollisesti tapahtuviin muutoksiin sekä sen myötä muuttuviin riskeihin.

- Sisäasiainministeriö on uudistanut onnettomuusuhkien arviointiperusteitaan vuonna 2012 julkaistussa Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa (Sisäasiainministeriö 2012).
- Tietyn alueen tulevaisuuden riskiluokasta tai riskiluokan muutoksesta voidaan tehdä karkea arvio selvittämällä alueella tapahtuvaa aluerakenteessa tapahtuvia muutoksia kuten uusien asuinalueiden sijoittumista ja niiden tulevia asukasmääriä. On kuitenkin selvää että vuoteen 2030 asti suunnatussa tutkimuksessa tarkkaan arvioon aluerakenteen muutoksista ja alueen asukasmäärästä esiintyy epävarmuustekijöitä ja lisäksi rakennettua kerrosalaa on mahdotonta arvioida pitkälle tulevaisuuteen. Kuitenkin, hyödyntämällä erilaisia väestöön liittyviä tulevaisuuden ennusteita sekä tulevaisuuden yhdyskuntarakenteen alueiden käytön ratkaisuja, voidaan saada kuva siitä miten väestömäärä ja asutuksen sijainti tulee kunnittain kehittymään. Tällaisessa tulevaisuuteen tähtäävässä alue-analyysissä seutujen kehitysraporteilla, maakuntakaavoilla sekä kuntakohtaisilla kaavoituskatsauksilla ja -ohjelmilla on keskeinen rooli aluerakenteen ja väestön muutoksen selvittämisessä.
- Tutkimuksessa pelastustoimen tulevaisuuden riskialueiden määrittäminen perustuu pitkälti olemassa oleviin kunnittaisiin kaavoitustietoihin sekä maakuntakaavoihin. Määrittämällä ensin nykyisen pelastustoimen palvelujen saavutettavuus paikkatietoanalyysien avulla ja paikantamalla ne alueet joissa pelastustoimen riskiluokitus tulee mahdollisesti muuttumaan uuden asutuksen myötä, voidaan myös tehdä suuntaa antavia arvioita siitä, missä ja miten paljon paloasemia tarvitaan, jotta Kymenlaakson, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, sekä Etelä-Karjalan pelastuslaitokset voivat myös tulevaisuudessa ylläpitää kattavaa ja tehokasta pelastustoimen verkostoa.
- Tutkimuksessa ei tehdä laskennallisia paloasemien optimointianalyysyjä, sen sijaan työssä arvioidaan karttatulkinnan avulla pelastuslaitosten paloasemien nykyistä sijaintia suhteessa uusiin asuinalueisiin ja tehdään päätelmiä paloasemien nykyisten sijaintien toimivuudesta tulevaisuuden aluerakenteessa. Tutkimuksessa otetaan tarvittaessa myös kantaa uusien paloasemien tarpeesta tai nykyisten paloasemien lähtöaikojen toimivuudesta tulevaisuuden aluerakenteessa.

Etelä-Savon pelastuslaitos

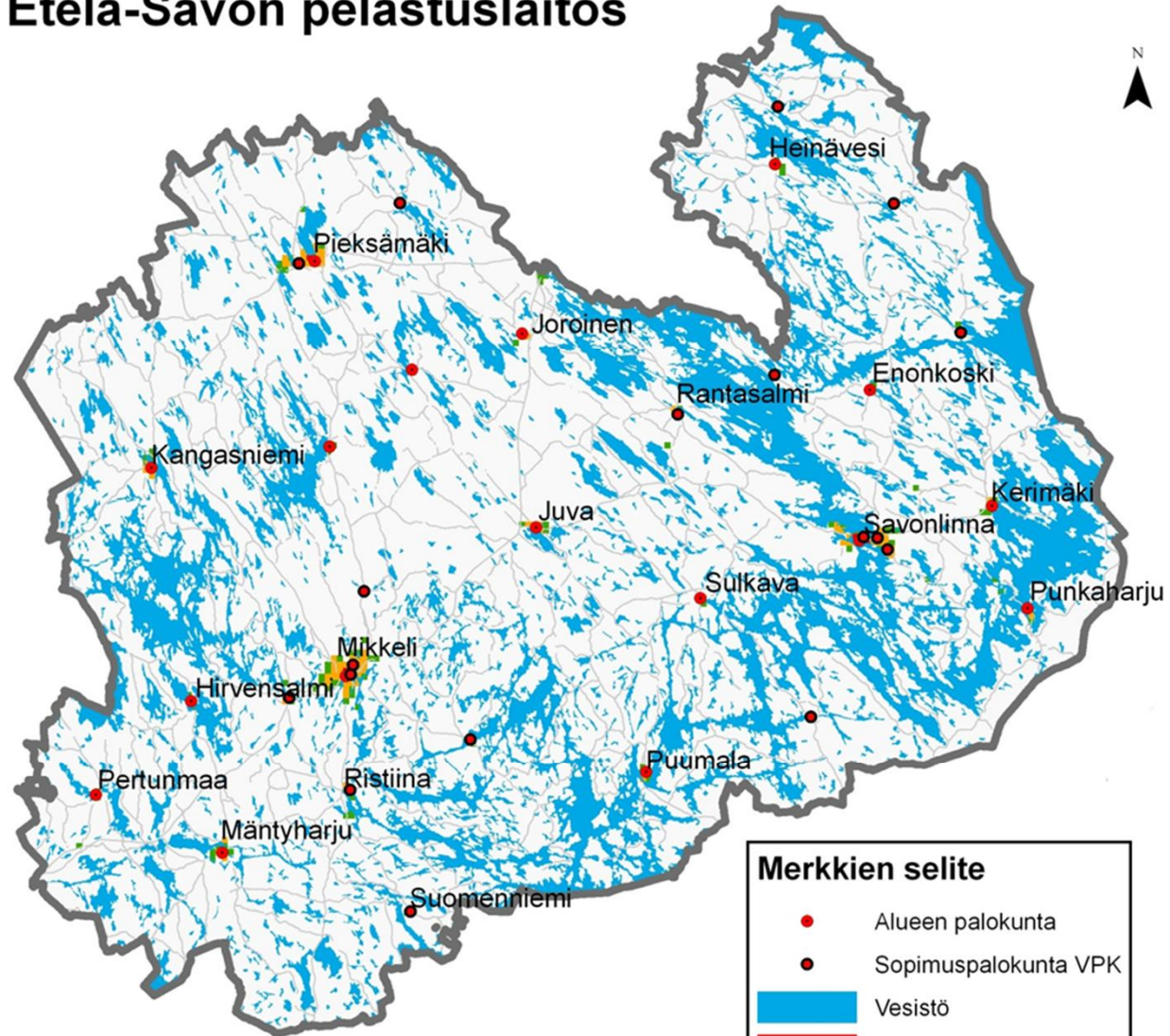

0 10 20 40 km

Merkkien selite

- Alueen palokunta
- Sopimuspalokunta VPK
- Vesistö
- 6 minuutin saavutettavuus
- 10 minuutin saavutettavuus
- 20 minuutin saavutettavuus

Etelä-Savon pelastuslaitos

Merkkien selite

- Alueen palokunta
- Sopimuspalokunta VPK
- Vesistö
- I Riskiluokka
- II Riskiluokka
- III Riskiluokka

0 10 20 40 km

- Etelä-Savon pelastuslaitoksen pelastustoimen palvelujen kyky vastata pelastuslain ja sen nojalla annettujen säädösten ja ohjeiden mukaisesta onnettomuuksien hoitamisesta on nykyisin pääosin hyvä. Pääsääntöisesti riskiruudut saavutetaan toimintaohjeen määrittämässä tavoiteajoissa ja palo-asemien nykyisen sijoittelun osalta pelastuslaitosten saavutettavuus annetuissa tavoiteajoissa, niiltä osin kuin se on määritelty riskiruutujen saavutettavuudelle, on hyvin suunniteltu ja organisoitu.
- Kunnittaisen tarkastelun tuloksena Etelä-Savon pelastuslaitoksen pelastustoimen palvelujen tulevaisuudessa huomioitavat kohteet ovat seuraavat:
- Enonkoski: Enonkosken taajaman alueella pelastustoimen palvelujen saavutettavuus R2/ 10 minuutin alueella on nykyisin lähes toimintavalmiusohjeen määrittämässä tavoiteajoissa.
- Heinävesi: Yhden keskustassa sijaitsevan R3 -ruudun riskitaso on lähellä R2 -riskitasoa, mutta alueella ei kuitenkaan ole suunnitteilla laajamittaista rakentamista. Monikkasalon alueelle Juojärven eteläosaan rakennetaan lisää lomarakennuksia.
- Hirvensalmi: Uutelan risteysalueelle valtatie 5:n varteen on yleiskaavaehdotuksessa sijoitettu työpaikka-alue, jonka laajuus on 6,8 hehtaaria. On mahdollista että tulevaisuudessa alueen riskiluokitus nousee R4 -luokasta R3 -luokkaan. Urmaslahdella Satulinnan matkailualueella kehitetään ja alueelle on kaavoitettu uusia omakotitalo-tontteja.
- Joroinen: Kuvansin taajamassa on viisi R3 -luokan riskiruutua ja yhden riskitaso on lähellä R2-luokkaa, ja kun kyseisen ruudun alueella on uusia aluevarauksia, on hyvin mahdollista että ruudun riskitaso nousee R2:een.
- Juva: keskustassa on käynnissä osayleiskaavoitus, jonka myötä taajaman alueelle saattaa tulla uusia aluevarauksia. Valtatie 5:n risteyksessä on R3 -luokan riskiruutu, jonka riskitaso on lähellä R2 -luokkaa, ja jos valtatie varteen rakennetaan lisää saattaa sen riskiluokitus nousta R2:een.
- Kangasniemi Yhden Kangasniemen taajaman R3-luokan ruudun riskitaso on lähellä R2 -riskitasoa, mutta on kuitenkin todettava että alue saavutetaan jo nyt 10 minuutissa paloasemalta. Salmenkylän pohjoisosaan, Kangasniemen taajaman pohjoispuolelle, rakentamattomalle metsäalueelle ollaan tulevaisuudessa kaavoittamassa merkittävästi lisää uutta asutusta. Keskustassa on yksi R2-luokan riskiruutu, jonka riskitaso on lähellä R1 -luokan riskitasoa. Kyseinen R2 -riskiruutu osuu vanhan varikkoalueen kohdalle, minne on kaavoitettu runsaasti tilaa palveluille ja liiketoiminnalle.

- Mikkeli: keskusta laajenee Saimaan rannalle Satamalahteen, minne kaupungin kerrostalorakentaminen pyritään keskittämään seuraaviksi 20–30 vuodeksi. Vanhalle teollisuusalueelle suunnitellaan työpaikkoja, palveluita ja asuntoja noin 3 000–5 000 asukkaalle. Salosaaren maankäyttöä tutkitaan pientaloasumiseen.

Kirkonvarkauden eteläpuolelle kohoaa asuntomessualue vuonna 2017. Asuntomessualueelle on kaavailtu noin 40 pientalotonttia, joista osa voi olla rivitalo- tai muuta rakentamista. Pinta-alaltaan asuntomessualue tulee olemaan noin 10 hehtaarin suuruinen.

Mikkelissä keskustan alueella on tällä hetkellä kolme R1 -luokan riskiruutua ja mutta sen lisäksi kaksi R2-luokan ruutua joiden riskitaso on lähellä R1 –riskiluokkaa. Kyseiset ruudut sijaitsevat keskustassa ja ne saavutetaan 6 minuutissa toimintavalmiusohjeen tavoiteajassa. R2-luokan riski-ruutuja on keskustassa useita ja myös niistä suuri osa saavutetaan 6 minuutissa. Huomioitavaa on että jopa seitsemän R3 -luokan ruudun riskitaso on tällä hetkellä lähellä R2-riskitasoa, mutta kaikki näistä ruuduista saavutetaan 10 minuutissa.

Otavan taajaman alueella kahden R3 -luokan ruudun riskitaso on lähellä R2 -riskitasoa. Taajamasta etelään sijaitsevan Pellosniemen R2 -riskiruutujen saavuttaminen vaaditussa 10 minuutissa on aivan saavutettavuuden rajoilla.

- Mäntyharju: keskustaajaman muutamassa riskiruudussa riskitaso on lähellä seuraavan riskiluokan tasoa ja ne saattavat nousta seuraavaan riskiluokkaan jos niiden alueelle rakennetaan lisää. Keskustassa on mahdollista että yksi riskiruutu tulee tulevaisuudessa nousemaan ensimmäiseen riskiluokkaan (R1), mutta se on suurimmilta osin 6 minuutin saavutettavuusalueen sisäpuolella.
- Pertunmaa: yksi R3 -luokan riskiruutu, jonka riskitaso on lähellä R2 -luokan riskitasoa johtuen riskiruudun korkeasta kerrosneliömäärästä (26 911). Näyttää kuitenkin siltä että alueella ei ole näköpiirissä suuria rakennushankkeita, joten riskiruudun riskitason muutos ei ilmeisesti tapahdu ainakaan lähivuosien aikana.
- Pieksämäki: Keskustassa on yksi R2-luokan riskiruutu, jonka riskitaso on lähellä R1 -luokan riskitasoa. Kyseinen R2 -riskiruutu osuu vanhan varikkoalueen kohdalle, minne on kaavoitettu runsaasti tilaa palveluille ja liiketoiminnalle.

- Puumala: Taajamassa sijaitsevan toisen R3 -riskiruudun riskitaso on lähellä R2 -luokan riskitasoa, mutta ruudun alueella ei ole tiedossa isoja rakennushankkeita, joten riskiluokka ruudussa tuskin muuttuu lä-hivuosina.
- Rantasalmi: Yksi keskustaajaman R3 -luokan riskiruudun riskitaso on lähellä R2 -luokan riskitasoa, mutta alueella ei ole suunnitteilla isoja rakennushankkeita. Taajaman kaakkoispuolelle on kaavoitettu teollisuusalue, joka saattaa nostaa alueen riskiluokkaa.
- Savonlinna: Keskustan alueella on yksi R2 -luokan riskiruutu, jonka riskitaso on lähellä R1 -riskitasoa. Kyseisen riskiruudun alueella on kirkkolahden syväsatama ja sen viereinen teollisuus- ja liiketoiminta-alue, jotka muutetaan asumiskäyttöön. Kerrosneliöiden määrä alueella saattaa kasvaa, ja nostaa ruudut ensimmäiseen riskiluokkaan. Korkeimman riskin alueet saavutetaan alle 6 minuutissa paloasemalta.

Savonlinnassa yhden R3 -luokan riskiruudun riskitaso on lähellä R2 -riskitasoa, mutta alue saavutetaan jo nyt 10 minuutissa. Kerimäen ja Punkaharjun taajamissa on muutama R2 -luokan riskiruutu ja R3 -luokan riskiruutu, jossa riskitaso on lähellä R2 -riskitasoa. Nämä korkeimman riskin alueet saavutetaan taajamien paloasemilta 10 minuutissa. Savolan alueelle kaavoitetaan kauppakeskus ja asuinrakentamista

- Sulkava: Sulkavan taajamassa olevan R3 -luokan riskiruudun riskitaso on lähellä R2 -luokan riskitasoa. Kyseinen alue saavutetaan kuitenkin paloasemalta 10 minuutissa. Mahdolliset tulevaisuuden rakennus-kohteet osuvat myös 10 minuutin saavutettavuusalueen sisään.

- Koska tutkimuksen tarkoitus oli tehdä arvio pelastuslaitoksen tarpeesta ja sijainnista pitkälle tulevaisuuteen, vuoteen 2030 asti, on selvää että tutkimustuloksiin sisältyy epävarmuustekijöitä ja näin ollen tuloksiin on osittain suhtauduttava kriittisesti.
- Lisäksi tutkimustyö perustui pitkälti paikkatietoaineistoihin ja täten tutkimuksen tarkkuuteen vaikuttaa merkittävästi lähtöaineiston tarkkuus, jolle ei tässä työssä tehty laadun arviointia.
- Esimerkkinä mainittakoon maakuntakaavojen aluekäytön rajaukset, jotka on saatettu digitaaliseen muotoon eri lähtöaineistoista erilaisin metodein.
- kuntakohtaiseen väestömäärän ennusteiden laadinnassa käytettyyn Tilastokeskuksen aineistoon (2012) on osin syytä suhtautua kriittisesti.